

Septimiu Ioan Puț

Teoria dreptului

Caiet de seminar

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

CUPRINS

CAPITOLUL I. ȘTIINȚELE JURIDICE. TEORIA DREPTULUI _____ 1

§1. Despre știință în general _____	1
§2. Științele juridice _____	1
§3. Teoria dreptului _____	4
§4. Metodele cercetării științifice a dreptului _____	4
4.1. Metoda abstractizării și metoda determinării _____	5
4.2. Metoda logică _____	5
4.3. Metoda comparativă _____	5
4.4. Metoda istorică _____	6
4.5. Metoda sociologică _____	6
4.6. Metode subsidiare _____	6

CAPITOLUL II. CLASIFICĂRILE JURIDICE ALE DREPTULUI _____ 9

<i>Secțiunea 1. Dreptul obiectiv</i> _____	9
<i>Secțiunea a 2-a. Dreptul pozitiv</i> _____	10
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul subiectiv</i> _____	10
<i>Secțiunea a 4-a. Obligația juridică</i> _____	11
<i>Secțiunea a 5-a. Legătura dintre dreptul obiectiv și dreptul subiectiv – esența Dreptului</i> _____	11
<i>Secțiunea a 6-a. Dreptul natural</i> _____	11
<i>Secțiunea a 7-a. Dreptul material</i> _____	12
<i>Secțiunea a 8-a. Dreptul procedural</i> _____	12
<i>Secțiunea a 9-a. Importanța distincției</i> _____	12
<i>Secțiunea a 10-a. Dreptul intern</i> _____	13
<i>Secțiunea a 11-a. Dreptul internațional</i> _____	13
<i>Secțiunea a 12-a. Dreptul public</i> _____	14
<i>Secțiunea a 13-a. Dreptul privat</i> _____	14

CAPITOLUL III. RAPORTUL DINTRE STAT ȘI DREPT _____ 18

<i>Secțiunea 1. Ce este statul?</i> _____	18
<i>Secțiunea a 2-a. Legătura dintre stat și drept. Funcțiile statului și funcțiile dreptului</i> _____	18

CAPITOLUL IV. IZVOARELE REALE ALE DREPTULUI _____ 21*Secțiunea 1. Generalități _____ 21**Secțiunea a 2-a. Categoriile de izvoare reale sau materiale ale dreptului _____ 21*

- §1. Cadrul natural de existență și evoluție istorică a comunității respective (factorul demografic, geografic, biologic) _____ 21
- §2. Contextul istoric de evoluție și specificul etnic-național (eterogenitatea etnică, marile evenimente istorice ale unei comunități, războaie, anexiuni și divizări statale) _____ 21
- §3. Cadrul sau factorul economic (ansamblul de relații și condiții ale vieții și activității materiale) _____ 22
- §4. Particularitățile sistemului politic (factorul politic decantează, cristalizează și exprimă voința comunității statale ale acelei societăți) _____ 22
- §5. Medicina ca izvor real al dreptului _____ 22
- §6. Cadrul sau factorul cultural-spiritual și ideologic (cultura spirituală, religia, morala, mentalitățile) _____ 23
 - 6.1. Religia _____ 23
 - 6.2. Mentalitățile _____ 23
- §7. Cadrul de valori ale culturii și civilizației _____ 24
- §8. Sportul – izvor de energie normativă _____ 24
- §9. Inteligența artificială _____ 24

CAPITOLUL V. IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI _____ 28*Secțiunea 1. Actul normativ – principalul izvor formal al dreptului _____ 28*

- §1. Constituția _____ 28
- §2. Legea stricto sensu _____ 28
- §3. Ordonanțele Guvernului _____ 29
- §4. Decretul _____ 29
- §5. Hotărârile Guvernului _____ 29
- §6. Actele normative ale organelor administrative centrale și locale _____ 29

Secțiunea a 2-a. Precedentul judiciar _____ 30

<i>Secțiunea a 3-a. Jurisprudența</i>	30
<i>Secțiunea a 4-a. Cutuma</i>	30
<i>Secțiunea a 5-a. Doctrina</i>	30
<i>Secțiunea a 6-a. Contractul normativ</i>	31
<i>Secțiunea a 7-a. Izvoare externe</i>	31

CAPITOLUL VI. PRINCIPIILE DREPTULUI **34**

<i>Secțiunea 1. Noțiunea principiilor dreptului</i>	34
<i>Secțiunea a 2-a. Importanța principiilor dreptului</i>	34
<i>Secțiunea a 3-a. Clasificarea principiilor dreptului</i>	34
§1. După gradul de generalitate	34
1.1. Principiul supremației legii	35
1.2. Principiul răspunderii juridice	35
1.3. Principiul echității și justiției	35
1.4. Principiul garantării vieții, libertății, integrității și siguranței persoanei	35
1.5. Principiul prezumției de nevinovăție	36
1.6. Principiul dreptului la apărare	36
1.7. Principiul egalității părților în fața instanței	36
1.8. Principiul legalității incriminării și pedepsei	37
1.9. Principiul forței obligatorii a actului juridic	37
1.10. Principiile legale ale fiscalității	37
§2. După sursa principiilor și forma de consacrare	38
2.1. Principiile supraleghislative	38
2.2. Consacrarea expresă într-un text normativ	38
2.3. Principii doctrinare deduse prin interpretarea sistemului de reglementări juridice	38
2.4. Principii deciptate ca urmare a experienței juridice sau sociale	38
§3. După sfera de aplicabilitate sau sistemul de referință	39
3.1. În planul dreptului intern al dreptului	39
3.2. În planul dreptului internațional	39

CAPITOLUL VII. SISTEMUL DREPTULUI 41*Secțiunea 1. Despre sistemul de drept* 41*Secțiunea a 2-a. Componentele sistemului dreptului* 41

§1. Norma juridică 41

§2. Instituția juridică 41

§3. Ramura de drept 42

CAPITOLUL VIII. TEORIA NORMEI JURIDICE 44*Secțiunea 1. Definiția normei juridice* 44*Secțiunea a 2-a. Trăsăturile normei juridice* 44

§1. Norma juridică are un caracter general și impersonal 44

§2. Norma juridică este o prescripție care are un
caracter tipic 44

§3. Norma juridică are un caracter volitiv 44

§4. Norma juridică poate reglementa apariția, modificarea
sau stingerea unor raporturi sau efecte juridice 45§5. Norma juridică se poate realiza doar trecând prin
conștiința oamenilor 45

§6. Norma juridică are un caracter general obligatoriu 45

§7. Norma juridică are o aplicare imediată, directă,
continuă, necondiționată, între momentul intrării ei în
vigoare și cel al încetării acțiunii ei în timp 45§8. Norma juridică reglementează raporturi de alteritate,
întrucât un raport juridic are întotdeauna cel puțin
două subiecte de drept – persoane fizice și/sau
persoane juridice 45

§9. Norma juridică are un caracter axiologic 46

Secțiunea a 3-a. Structura normei juridice 46*Secțiunea a 4-a. Elementele normei juridice* 46

§1. Ipoteza 46

§2. Dispoziția 47

§3. Sancțiunea 48

Secțiunea a 5-a. Clasificarea normei juridice 51

CAPITOLUL IX. TEHNICA ELABORĂRII ACTELOR**NORMATIVE _____ 68***Secțiunea 1. Tehnica juridică și tehnica legislativă _____ 68**Secțiunea a 2-a. Principiile legiferării _____ 68*§1. Principiul fundamentării științifice a activității
de elaborare a normelor juridice _____ 68§2. Principiul asigurării unui echilibru între dinamica
și statica dreptului _____ 68

§3. Principiul corelării sistemului actelor normative _____ 69

§4. Principiul accesibilității și al economiei de mijloace în
elaborarea normativă _____ 69*Secțiunea a 3-a. Părțile constitutive ale actului normativ _____ 69**Secțiunea a 4-a. Elementele de structură ale actului
normativ _____ 69*

§1. Articolul _____ 69

§2. Gruparea articolelor _____ 70

Secțiunea a 5-a. Tehnica sistematizării actelor normative _____ 70

§1. Încorporarea _____ 70

§2. Codificarea _____ 71

*Secțiunea a 6-a. Limbaj și stil în elaborarea actelor
normative _____ 71*

§1. Despre stilul juridic _____ 71

CAPITOLUL X. ACȚIUNEA NORMEI JURIDICE ÎN TIMP,**SPAȚIU ȘI ASUPRA PERSOANELOR _____ 74***Secțiunea 1. Acțiunea normei juridice în timp _____ 74*

§1. Principiile acțiunii normei juridice în timp _____ 74

1.1. Norma juridică acționează atât timp cât este
în vigoare _____ 74

1.2. Norma juridică se aplică numai pentru viitor _____ 74

1.3. Principiul aplicării imediate a normei juridice _____ 74

1.4. Principiile neretroactivității și non-ultraactivității
normelor juridice _____ 75

§2. Momentele relevante în privința acțiunii normei juridice în timp _____	75
2.1. Intrarea în vigoare _____	75
2.2. Perioada de timp în care norma juridică se aplică _____	76
2.3. Încetarea acțiunii normei juridice în timp _____	76
2.3.1. Abrogarea _____	76
2.3.2. Ajungerea la termen și încetarea situației care a generat adoptarea actului normativ _____	76
2.3.3. Căderea în desuetudine _____	77
2.3.4. Efectul deciziilor Curții Constituționale _____	77
<i>Secțiunea a 2-a. Acțiunea normei juridice în spațiu</i> _____	77
<i>Secțiunea a 3-a. Acțiunea normei juridice asupra persoanelor</i> _____	77
CAPITOLUL XI. REALIZAREA DREPTULUI _____	82
<i>Secțiunea 1. Realizarea dreptului. Modalități de „realizare” a dreptului</i> _____	82
<i>Secțiunea a 2-a. Forma și tipologia actelor de aplicare a dreptului</i> _____	82
§1. Realizarea dreptului prin respectarea normelor juridice _____	82
§2. Realizarea dreptului prin aplicarea normelor juridice de către organele statului _____	82
§3. Asemănări și deosebiri între actul normativ și actul de aplicare individuală _____	83
<i>Secțiunea a 3-a. Fazele de aplicare individuală a normelor juridice</i> _____	84
§1. Stabilirea stării de fapt _____	84
§2. Stabilirea elementelor juridice _____	84
§3. Elaborarea soluției sau a dispoziției de aplicare _____	85
§4. Executarea actului de aplicare _____	85
CAPITOLUL XII. INTERPRETAREA DREPTULUI _____	91
<i>Secțiunea 1. Noțiunea, rațiunea și utilitatea interpretării juridice</i> _____	91

<i>Secțiunea a 2-a. Formele interpretării juridice</i>	91
§1. Interpretarea oficială	91
1.1. Interpretare generală	91
1.2. Interpretare cazuală	92
§2. Interpretarea neoficială	92
<i>Secțiunea a 3-a. Metodele interpretării juridice</i>	92
§1. Metoda gramaticală	92
§2. Metoda teleologică	93
§3. Metoda sistematică	93
§4. Metoda istorică	93
§5. Metoda logică	93
<i>Secțiunea a 4-a. Rezultatul interpretării</i>	93
CAPITOLUL XIII. RAPORTUL JURIDIC	100
<i>Secțiunea 1. Noțiune</i>	100
<i>Secțiunea a 2-a. Caracteristicile raporturilor juridice</i>	100
§1. Raportul juridic este un raport social	100
§2. Raportul juridic este un raport reglementat juridic	100
§3. Raportul juridic este un raport volițional	100
§4. Raportul juridic este un raport axiologic	101
§5. Raportul juridic este determinat și influențat istoric	101
§6. Raportul juridic are o structură tripartită	101
<i>Secțiunea a 3-a. Premisele raportului juridic</i>	101
§1. Norma juridică de reglementare a raportului juridic – condiția general-abstractă	101
§2. Faptele juridice – condiția special-concretă	101
2.1. Evenimentele (fapte involuntare)	102
2.2. Acțiunile omenești (fapte voluntare)	102
<i>Secțiunea a 4-a. Elementele raportului juridic</i>	102
§1. Subiectele raportului juridic	102
1.1. Persoana fizică	102
1.2. Subiectele colective	103
1.2.1. Statul	103
1.2.2. Autoritățile publice	104
1.2.3. Persoanele juridice comune	104

§2. Conținutul raportului juridic _____	104
§3. Obiectul raportului juridic _____	105

CAPITOLUL XIV. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ _____ 111

<i>Secțiunea 1. Noțiunea de răspundere juridică _____</i>	<i>111</i>
---	------------

<i>Secțiunea a 2-a. Caracteristicile răspunderii juridice _____</i>	<i>111</i>
---	------------

§1. Răspunderea juridică este legală _____	111
--	-----

§2. Răspunderea juridică este instituționalizată _____	111
--	-----

§3. Răspunderea juridică este general-obligatorie _____	111
---	-----

§4. Consecințele răspunderii juridice sunt extrem de grave _____	112
---	-----

<i>Secțiunea a 3-a. Principiile răspunderii juridice _____</i>	<i>112</i>
--	------------

§1. Principiul răspunderii pentru fapta săvârșită cu vinovăție _____	112
---	-----

§2. Principiul răspunderii personale _____	112
--	-----

§3. Principiul justeței sancțiunii _____	113
--	-----

§4. Principiul celerității tragerii la răspundere _____	113
---	-----

<i>Secțiunea a 4-a. Modalitățile săvârșirii faptei ilicite _____</i>	<i>113</i>
--	------------

<i>Secțiunea a 5-a. Elementele și condițiile răspunderii juridice _____</i>	<i>113</i>
---	------------

§1. Existența conduitei ilicite _____	114
---------------------------------------	-----

1.1. Infracțiunea _____	114
-------------------------	-----

1.2. Contravenția _____	114
-------------------------	-----

1.3. Delictul civil _____	114
---------------------------	-----

1.4. Abaterea disciplinară _____	115
----------------------------------	-----

§2. Existența unei persoane vinovate sau responsabile _____	115
---	-----

§3. Existența rezultatului dăunător sau a prejudiciului _____	117
---	-----

§4. Existența legăturii de cauzalitate dintre fapta ilicită și rezultatul dăunător sau prejudiciu _____	117
--	-----

§5. Cauze exoneratoare de răspundere juridică _____	117
---	-----

<i>Secțiunea a 6-a. Formele conduitei ilicite și corespondența lor în formele răspunderii juridice _____</i>	<i>118</i>
--	------------

§1. Răspunderea penală _____	118
------------------------------	-----

§2. Răspunderea civilă _____	118
------------------------------	-----

§3. Răspunderea contravențională _____	118
--	-----

§4. Răspunderea disciplinară _____	118
------------------------------------	-----

CAPITOLUL XV. ANEXE _____ 124

Anexa nr. 1. Dicționar de adagii și locuțiuni juridice latine frecvent utilizate _____	124
---	-----

Anexa nr. 2. Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative (<i>extras</i>) _____	135
--	-----

Anexa nr. 3. Codul de procedură civilă (<i>extras</i>) _____	161
---	-----

Anexa nr. 4. Codul de procedură penală (<i>extras</i>) _____	172
---	-----

Anexa nr. 5. Ordonanță de urgență nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru (<i>extras</i>) _____	185
---	-----

Anexa nr. 6. Hotărârea nr. 1065/2024 privind aprobarea Planului național de combatere a violenței școlare _____	190
--	-----

Anexa nr. 7. Decretul-Lege nr. 1/1989 privind abrogarea unor legi, decrete și alte acte normative _____	191
--	-----

Anexa nr. 8. Hotărâre privind darea în folosință gratuită a imobilului-teren situat în municipiul Cluj-Napoca, identificat în CF nr. 356528 Cluj-Napoca, către Universitatea Babeș-Bolyai _____	193
--	-----

Anexa nr. 9. Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (<i>extras</i>) _____	197
--	-----

Anexa nr. 10. Hotărârea nr. 32 din 6 decembrie 2024 privind anularea procesului electoral cu privire la alegerea Președintelui României din anul 2024 _____	203
--	-----

Anexa nr. 11. Decizia nr. 1/2023, Dosar nr. 2149/1/2022 (<i>extras</i>) _____	212
--	-----

Anexa nr. 12. Cerere de chemare în judecată _____	221
--	-----

Anexa nr. 13. Sentință de achitare _____	226
---	-----

Anexa nr. 14. Hotărârea Curții din 15 decembrie 1995
(*extras*) _____ 231

Anexa nr. 15. Hotărârea din 24 mai 2006 în
Cauza Weissman și alții împotriva României
(Cererea nr. 63.945/00) (*extras*) _____ 240

Anexa nr. 16. Răspunsuri corecte – întrebări tip grilă _____ 467

BIBLIOGRAFIE _____ **249**

Septimiu Ioan Puț

Teoria dreptului

Caiet de seminar

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

CAPITOLUL V.

Izvoarele formale ale dreptului

- ▶ izvoarele reale răspund la întrebarea: cine/ce creează drept?
- ▶ izvoarele formale răspund la întrebarea: care sunt formele de manifestare a dreptului astfel creat?

Secțiunea 1. Actul normativ – principalul izvor formal al dreptului

- ▶ actul normativ = izvorul formal de drept elaborat de instituții ale statului investite cu competențe normative, alcătuit dintr-un ansamblu de norme juridice abstracte, generale, impersonale, principial-obligatorii a căror respectare poate fi asigurată prin forța coercitivă a statului;
- ▶ *stricto sensu*, legea – act normativ elaborat de Parlament după o procedură standardizată, reprezintă actul normativ etalon;
- ▶ *lato sensu*, „lege” = orice act normativ elaborat de un organ etatic investit cu competențe de reglementare.

§1. Constituția

- ▶ Constituția = actul constitutiv al statului modern;
- ▶ Constituția → supremație în sistemul juridic al unui stat, surclasabilă doar prin instrumente normative internaționale;
- ▶ Constituția → izvor material al dreptului pozitiv: generează drept, creează norme juridice;
- ▶ Constituția → izvor formal al dreptului pozitiv: forma de exprimare a comandamentelor constituționale.

§2. Legea *stricto sensu*

- ▶ principalul instrument normativ în dreptul pozitiv;
- ▶ izvorul formal oficial al dreptului modern și post-modern;

- în acord cu dispozițiile art. 73 alin. (1) din Constituția României, Parlamentul adoptă: legi constituționale, organice și ordinare.

§3. Ordonanțele Guvernului

- Guvernul poate fi împuternicit de Parlament printr-o lege specială de abilitare să emită ordonanțe simple;

- ordonanțele simple au o forță juridică similară cu cea a legilor ordinare;

- în situații extraordinare, care nu suportă amânare, Guvernul poate emite ordonanțe de urgență fără o abilitare preliminară din partea Parlamentului, cu obligația de a motiva întrunirea condiției urgenței.

§4. Decretul

- Decretul este actul normativ emis de către Președintele României;

- Decretul prezidențial trebuie publicat în Monitorul Oficial sub sancțiunea inexistenței lui;

- Decretul prezidențial poate avea un caracter normativ sau unul individual.

§5. Hotărârile Guvernului

- emise pentru organizarea executării legilor;

- De ex., Codul fiscal reprezintă o lege organică, în vreme ce normele metodologice de aplicare sunt aprobate prin H.G.

§6. Actele normative ale organelor administrative centrale și locale

- actele normative ale organelor administrative centrale și locale includ ordinele și instrucțiunile administrației ministeriale, hotărârile cu caracter normativ adoptate de consiliile județene sau consiliile locale, respectiv Consiliul General al Municipiului București.

Secțiunea a 2-a. Precedentul judiciar

- ▶ precedentul judiciar presupune valorizarea efectelor juridice ale unei hotărâri judecătorești într-o altă cauză;
- ▶ în sistemul de drept din România: hotărârile prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă și penală, recursul în interesul legii, hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene și hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului.

Secțiunea a 3-a. Jurisprudența

- ▶ jurisprudența = totalitatea soluțiilor date de instanțele judecătorești de toate gradele, cu prilejul judecării pricinilor ce le revin, într-un sistem de organizare judecătorească;
- ▶ *prudentia* semnifică înțelepciunea practică;
- ▶ *sophos* semnifică înțelepciunea teoretică.

Secțiunea a 4-a. Cutuma

- ▶ presupune două elemente: repetabilitatea în timp – element obiectiv și convingerea – element subiectiv;
- ▶ izvor formal de drept doar când legea trimite la ea sau când legea nu reglementează un anumit domeniu social;
- ▶ de ex., perforarea lobului urechii fetițelor pentru a permite purtarea unor cercei; zestrea primită de mireasă la nuntă.

Secțiunea a 5-a. Doctrina

- ▶ „doctrina”:
 - 1) opinie (nu părere!), teorie, teză;
 - 2) în sens larg, ansamblu de produse datorate științei juridice, precum lucrări care au ca obiect expunerea sau interpretarea dreptului (*Capitant*);
 - 3) în sens strict, opinii emise de autori în operele lor (*Carbo-nier*); prin extensie, aceste lucrări și autorii lor (*Cornu*);
 - 4) opinie care prezintă autoritate (*Malaurie, Atlas*).

Secțiunea a 6-a. Contractul normativ

●► un acord de voință negociat, cu caracter generic, susceptibil să se aplice unei categorii de persoane pe o durată nedeterminată de timp;

●► trei ipoteze:

- 1) ca instrument juridic de partajare a competențelor materiale și teritoriale între statul federal și statele federative;
- 2) ca mecanism juridic de setare a relațiilor bilaterale sau multilaterale în dreptul internațional public, între state, prin acte juridice variate: convenție, pact, tratat etc.;
- 3) ca manifestare de voință formalizată între angajatori și salariați, reprezentați prin sindicate, în vederea reglementării la un nivel superior a drepturilor și obligațiilor juridice specifice raporturilor juridice de muncă.

Secțiunea a 7-a. Izvoare externe

●► în ordinea juridică internațională, tratatele, convențiile și pactele internaționale reprezintă instrumente de reglementare a relațiilor dintre subiectele de drept internațional;

●► tratatul este principalul izvor de drept formal;

●► izvoarele dreptului unional sunt:

- izvoare primare: tratatele constitutive: Tratatul de la Paris de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (1952) și tratatele ulterioare
- izvoare derivate/secundare: deciziile, regulamentele, recomandările, directivele unionale.

A. Întrebări și exerciții:

1. Care sunt caracteristicile izvoarelor formale ale dreptului?
2. Care este diferența dintre izvoarele reale și cele formale ale dreptului?
3. Care este raportul dintre izvoarele interne și cele externe/internaționale?

4. Care sunt valențele termenului „lege”?
5. Care sunt izvoarele dreptului subiectiv?
6. În ce condiții și situații devine cutuma izvor de drept?
7. Ce tip de izvor formal de drept este precedentul judiciar în România?
8. Configurați piramida izvoarelor formale ale dreptului român!
9. Ce efecte juridice poate genera „cutuma digitală”?
10. Legiuitor – robot sau judecător – robot?
11. Orice hotărâre judecătorească dintr-o materie juridică/jurisprudență este precedent judiciar?
12. Care este raportul dintre precedentul judiciar și jurisprudență?
13. Cutuma și precedentul judiciar – izvoare reale ale dreptului!

B. Comentați afirmațiile următoare:

1. *Common law*, *case law* sau *judge made-law* reprezintă un sistem de drept superior celor din familia de drept romano-germanică.
2. „Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern” [art. 11 alin. (2) din Constituție].
3. Dreptul pozitiv român este ultranormativizat.
4. Cutuma produce efecte juridice doar în raport cu legea.
5. Hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene sunt obligatorii.
6. Judecătorul național este „primul judecător european”.
7. „Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile” [art. 20 alin. (2) din Constituție].
8. „În activitatea de documentare pentru fundamentarea proiectului de act normativ se vor examina practica Curții Constituționale în acel domeniu, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, practica instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor în vigoare, precum și doctrina juridică în materie” (art. 21 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, publicată în M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010).

C. Alegeți varianta/variantele corecte din enunțurile următoare (dacă există):

1. Izvoarele formale ale dreptului:

- a) pot fi scrise și nescrise;
- b) reprezintă forme de manifestare a dreptului subiectiv;
- c) sunt documente care atestă o stare de fapt;
- d) au formă și forță juridice diferite.

2. Legea:

- a) reprezintă sinteza jurisprudenței la nivel național;
- b) are o procedură specială de elaborare;
- c) de regulă, are caracter normativ;
- d) este principalul instrument normativ al dreptului pozitiv român.

3. Cutuma:

- a) poate fi un izvor formal intern sau extern;
- b) este cel mai vechi izvor formal de drept;
- c) presupune îndeplinirea a două elemente: obiectiv și psihologic;
- d) nu produce efecte juridice când are același obiect de reglementare ca legea.

4. Precedentul judiciar:

- a) reprezintă atât un izvor real, cât și unul formal;
- b) este alcătuit din totalitatea hotărârilor judecătorești pronunțate într-o materie juridică;
- c) reprezintă un act normativ individual;
- d) produce efecte juridice în funcție de „obiceiul locului”.

5. Izvoarele externe:

- a) sunt întotdeauna superioare izvoarelor interne;
- b) devin aplicabile exclusiv prin ratificare;
- c) pot produce efecte juridice și în ordinea juridică internă;
- d) devin aplicabile doar dacă sunt validate de doctrină.